

Suomen sotatieteellisen seuran kunniajäsen, jalkaväenkenraali, Mannerheim-ristin ritari ja filosofian tohtori h.c. Erik Axel Heinrichs täytti 21. 7. 1960 70 vuotta.

Suomen sotatieteellisen seuran kunnioittaviin onnentoivotuksiin liittyy syvä kiitollisuus siitä erityisen arvokkaasta työstä, jonka jalkaväenkenraali Heinrichs on suorittanut Sotatieteellisen seuran perustajana ja sen puheenjohtajana neljännesvuosisadan ajan.

Itsenäisyysaikamme vapaalle sotatieteelliselle tutkimustyölle on ollut onni saada johtajakseen ja opastajakseen arvoisan kunniajäsenemme kaltainen suuri sotilas ja samalla syvälinen ihminen, harras tutkija ja etsijä, joka suurella taidolla on ohjannut niin vanhempaa kuin nuorempaa yleisesikuntaupseeripolvea sotilaallisen tutkimustyön vaativalla mutta kiitollisella työsaralla.

Kenraali Heinrichs ei ole ainoastaan nähnyt, kuten viime vuosisadan lopulla syntyneet yleensä, vaan pääosiltaan myös mitä intensiivisimmin itse elänyt peräti viisi historiamme suurta ja ratkaisevaa, mutta raskasta vaihetta. Nämä ovat:

- routavuosien aika,
- aktiivisen toiminnan kausi päätteensä vapaussota,
- itsenäisyyden alkuajan kehitysvaihe ml saavutetun turvaaminen,
- kansan olemassaolon puolustaminen kahdessa kovassa, niin henkistä kuin fyysillistä ja taloudellista kestävyyttä kysyvässä sodassa ja viimein
- sodanjälkeinen aika.

Hän vielä varmaan omakohtaisesti muistaa "suuren vesivuoden" vesistöjemme korkeimpiin rantakiviin ja kallioihin jättämän ns valarikon viivan, jonka kohdalle paikka paikoin hakattiin vuosiluku 1899. Niitä näyttivät ja nähin merkintöihin liittyvää helmikuun manifestia selittivät aikuiset lapsille ja nämä taas toisilleen. Tämä ja vuosisadan vaihteen valtiolliset tapahtumat yleensäkin eivät voineet olla jättämättä vaikutteita nuorten herkkien mieliin. Niinpä A. E. Heinrichskin jo varhaisessa nuoruudessa oppi tuntemaan huolta isänmaan kohtalosta, mistä vähitellen kehittyi nuorille ominaista toiminnan halua.

Aktiivisen toiminnan kaudella hän sitten jättikin opintonsa Helsingin Yliopiston filosofisen tiedekunnan historiallis-kielitieteellisessä osastossa ja lupaavan sanomalehtimiesalan, riensi ensimmäisten joukossa Saksaan ja osallistui Jääkäripataljoona 27:ssä sen vaiheisiin 1. maailmansodassa. Tähän johtanut päätös oli varmaankin tulevan kenraalin ensimmäisen suuren huolen ja vakavan tilanteen arvionnin pakottama tulos. Sen jälkeen voisimme sanoa hänen elämänsä olleen jatkuvaa tilanteenarviointia yhä vakavammissa ja vastuullisemmissa tehtävissä.

Huomattava menestyminen Saksassa (oberzugführer) aiheutti sen, että hän vapaussodan loppuvaiheissa sai pataljoonan komentajana soveltaa oppimaansa ja koetella kykyjään. Johtajana ja kasvattajana hän samalla sai kokemusta vastaisen varalle. Suomen armeija, joka talonpoikaisen luonteensa ansiosta heti sodassa synty-

sään sai omintakeisen perusolemuksensa ja suomalainen sotilas eivät varmaankaan luontaiselta olemukseltaan havaintojen tekoon herkästi taipuvan, joskin usein vaikenevan kenraali Heinrichsin mielessä voineet olla aiheuttamatta perusteellistakin pohdintaa. Niinpä tässä alun perin helsinkiläispojassa näemmekin ajan mittaan ehkä yhä korostuneempaa, mutta omintakeisella tavalla hillittyä kansanomaisuutta ja luottavaa ihallua suomalaiseen sotilaaseen. Yhdessä perusteelliseen harkintaan suorastaan pakottavan ja kaikissa oloissa vakaana pysyvän luonteensa erityisten piirteiden kanssa ne antavatkin hänelle ihmisenä ja päällikkönä menestystä ja voittoja niin myöhemmin sodissa kuin nyt seuraavissa, varsin nopeasti vaihtelevissa tehtävissäänkin.

Kymmenluku 1920—30, joka oli itsenäisyytemme, ja varsinkin loppuosallaan myös armeijan kiihkeää, jopa hätäistä kehityskautta, osoittaa A. E. Heinrichsin kohdallaan alvan poikkeuksellista vauhtia. Hän ennätti tänä aikana olla kaksi kertaa rykmentin komentajana (Käkisalmenläänin rykmentti ja Keski-Suomen rykmentti, joista samalla ensinmainitun perustaminen poikkeuksellisissa raja-oloissa), Karjalan kannaksen raja-alueen komendanttina 3. divisioonan esikuntapäällikkönä, Yleisesikunnan osastopäällikkönä, vt. Yleisesikunnan päällikkönä, Savon Prikaatin komentajana, Sotakorkeakoulun johtajana, jopa Vaasan läänin maaherranakin (1930). Siis yhdeksän vaativaa ja vaihtelevaa tehtävää vuoroin joukko-osasto-, vuoroin esikuntapalveluksessa ja kuitenkin kymmenes eli Sotakorkeakoulu Ranskassa vei tästä ajasta kaksi vuotta. Mutta samalla kun se osoittaa itsenäisyytemme alkuaajan mieskunnolle asettamia vaatimuksia ja armeijan levotonta suonenlyöntiä, se myös ilmentää sopivien henkilöiden puutetta ja harvojen pystyvien miesten käyttöä liiankin nopeassa tempossa. Kenraali Heinrichsin osalta se lisäksi osoittaa hänen joustavuuttaan ja sopivuuttaan, erityisesti myös milloin ihmissuhteet tulevat kysymykseen. Näissä vaiheissa tutustumekin jo kenraalin eräisiin erikoispiirteisiin. Kaikkinaiseen palvelukseen hän suhtautuu samanlaisella arvonnolla ja vakavuudella. Ryhmittelemättä virkatehtäviä hän antautuu kaikkiin samalla alttiudella. Kun hän lisäksi näkee jokaisessa ihmisessä ensi sijassa todella lähimmäisensä ja antaa arvoa juuri luonteelle ja kyvyille, ol-

koonpa tämä henkilö missä kunniallisessa työssä tahansa, hän luo toimintakehäänsä lähetteihin saakka ulottuvan läheisen ilmapiirin ja kutsumustietoisuuden.

Seuraava vuosikymmen onkin sitten historiassamme jo vakiintuneemman toiminnan ja tuloksiinkin pääsemisen aikaa. Kenraali Heinrichs toimii tällöin 1. Divisioonan komentajana vuodesta 1930 aina vuoteen 1938, jolloin hänet määrätään Jalkaväen tarkastajaksi. Valtettavasti on aika tästä sotien alkuun liian lyhyt, jotta ajan vaatima kokonaan uusi näkemys tälle pääasialjille meidän oloissamme asetettavista moninaisista vaatimuksista aina panssarien käyttöä ja niiden torjuntaa myöten olisi päässyt valtaan ja tuottanut tuloksia, mitä seikkaa hän vielä sotien aikana monesti mielessään pahoitteli. Onhan nimittäin niin, että rauhan aikana luodaan se pohja ja perusta, jolta varsinkin pienen kansan koko olemassaoloa uhkaavan vaaran torjuminen tarvittaessa lähtee. Se on johtajan itsensä monipuolista, uurastavaa ja pitkäjännitteistä kokonaispersoonallista valmentautumista, samalla muiden valmentamista sekä organisatorista, henkistä ja materiaalista valmiutta. Tässä kaikessa näemme kenraali Heinrichsin koko ajan kutsumukselleen uskollisena tiivisti mukana. Sellainen antaa johtajalle mahdollisuuden seisoa sisäisesti vakaalla ja kaikkea ymmärtävällä pohjalla ja kestää sotilaan kutsumuksen vaikeimpiakin aikoja keskinäisessä luottamuksessa joukkojen ja alaisten kanssa.

On siis yllä esitettyjen ominaisuuksien ja kehityksen perusteella vain luonnollista, että kenraali Heinrichs sotien aikana saavutti Ylipäällikön luottamuksen sinä määrin, että tämä paljon vaativa esimies sijoitti hänet ylimmäksi apulaisekseen vuoroin Yleisesikunnan päällikkönä, vuoroin korkeimpana johtajana: talvisodassa hän toimi Kannaksen armeijan komentajana, oltuaan ensin Itä-Kannaksella III Armeijakunnan komentajana, sotien välillä Maavoimien komentajana ja vuosina 1941—42 Karjalan armeijan komentajana. Mutta olisi liian puisevaa nähdä hänet näissä tehtävissä vain muodollisesti. Tila ei kuitenkaan salli "katsoa kullissien taa"; todettakoon tässä vain vastuun suuruus ja monenlaiset puutteet, vaikeudet ja tappiot, joihin vielä liittyi suru oman pojan kaatumisen johdosta. Näin oli asian laita sitäkin enemmän, kun hän Ylipäällikön luottamusmiehe-

nä varsinaisten ja sellaisinaankin enemmän kuin riittävien tehtäviensä ohella (oman kuvaavan lausumansa mukaan) "sai sanansa sovittaa" myös monissa koti- ja ulkomaisissa neuvotteluissa, useinkin arkaluontoisissa ja erityistä harkintaa ja tahdikkautta vaativissa tehtävissä. Tämän lisäksi hänen avujaan käytettiin myös yleislaatuissa valtiollisissa tehtävissä mm Moskovan neuvotteluissa 1922 1944 ja 1948.

Kaiken tämän jälkeen oli kuin itsestään lankeavaa, että kenraali Heinrichs sotien jälkeen oli ainoa luonnollinen Puolustusvoimain komentaja. Mutta valitettavasti huono aika ei järkyttänyt vain suomalaista yhteiskuntaa yleensä vaan myöskin armeijaa, mikä aiheutti hänen poistumisensa tältä paikalta v 1945, hän itse väistyi "kansan edun edessä" yhtä tyynesti kuin hän oli hoitanut mitä virkapaikkaa tahansa.

Päästyään täten omaan rauhaansa myös ulkonaisesti, hän ryhtyi ilmeiseen mieliharrastukseensa, kynän käyttöön; kuitenkin hän osallistui edelleen sotatieteelliseen tutkimustyöhön ja kannusti siihen aina myös nuoria voimia. Viimeksi on häneltä ilmestynyt 2-osainen elämäkertateos kunnioittamastaan Ylipäälliköstä, Suomen marsalkka Mannerheimista.

Tässä tasapainottomassa maailmassa, jossa pääasiain punainen lanka tahtoo lupaaviltakin miehiltä sotkeutua toisarvoisten näköalojen ja pyrkimysten sekavaan vyyhteen, on vain harvoille suotu ominaisuus säilyttää kaikissa oloissa oma sisäinen tasapainonsa niin kuin kenraali Heinrichs on sen tehnyt. Mutta elämänsä ehtoopuolen rauhan ja tyytyväisyyden saavuttaa varmaan jokainen, joka sarallaan suorittaa maan ja kansan palvelemisen yhtä epäitsekkäästi ja alttiisti, ettemme sanoisi hartaasti kuin jalkaväenkenraali Heinrichs.

K. A. TAPOLA.